

CAPITOLUL UNU

DRUMUL DIN DEȘERT

Mijlocul lunii septembrie 2009

Stăteam în Hyundai-ul meu gri și priveam obosit și neliniștit în beznă. Obosit, fiindcă îmi începusem ziua înainte de răsăritul soarelui, în Sana'a, capitala Yemenului, aflată la 300 km nord-vest. Neliniștit, deoarece nu știam cine urma să se întâlnească cu mine și nici când va sosi. Oare aveam să fiu salutat ca un camarad sau să fiu înșfăcat ca un trădător?

Noaptea avea în deșert o intensitate pe care n-o văzusem nicio dată în Europa. Nu exista niciun fel de iluminat pe drumul care urca de pe coastă în munții guvernoratului Shabwah, o regiune anarhică din Yemen. Iar pe alocuri, drumul lăsa mult de dorit. Adus de vânt, nisipul se lipise într-un strat fin pe asfaltul fierbinte. Mult timp după apusul soarelui, o briză umedă a continuat să sufle dinspre Marea Arabiei.

Neliniștea mea era alimentată de vinovăție; reușisem să pătrund în acest *no man's land*, unde prezența organizației al-Qaeda creștea odată cu reducerea autorității guvernului, doar pentru că o aveam alături pe tânăra mea soție yemenită, Fadia². Sub pretextul vizitării fratelui ei, trecuserăm pe rând prin posturile de control de pe ruta periculoasă spre sud.

Știam că-mi riscam viața în tentativa mea de a relua legătura cu Anwar al-Awlaki, un imam american de origine yemenită, care devenise unul dintre personajele cele mai influente și charismatice din al-Qaeda. Serviciile de informații și militare yemenite își amplificaseră recent acțiunile de combatere a al-Qaeda în Peninsula Arabică (AQPA³), una dintre „francizele” cele mai active și mai periculoase ale grupării lui Osama bin Laden. Exista oricând riscul unei ambuscade,

² Fadia nu este numele real. Pentru siguranța ei și a familiei ei, i-am atribuit un pseudonim. (n. aut.)

³ În original, AQAP – „Al-Qaeda in Arabian Peninsula.” (n. trad.)

al unui schimb de focuri la un post de control sau pur și simplu al unei neînțelegeri fatale.

Exista de asemenea pericolul ca Awlaki – pe care ziarele occidentale îl porecliseră „starul rock din al-Qaeda” – să nu mai aibă încredere în mine. Întreprinsesem călătoria aceasta la solicitarea lui. Într-un mesaj e-mail pe care-l salvase în dosarul „Ciorne” al unui cont anonim de e-mail pe care-l împărțeam, el îmi spusese:

„Vino în Yemen. Trebuie să te vad.”

Trecuse aproape un an de când ne văzuserăm ultima dată, timp în care Awlaki își continuase calea nemiloasă și fatidică. Imamul radical care simpatiza cu al-Qaeda devenise o figură influentă în rândul conducerii grupării, conștient și implicat în planurile ei de răspândire a terorii peste hotare.

Eu ratasem deja o întâlnire. Awlaki mă invitase să particip la o întrunire a liderilor jihadiști din Yemen într-o zonă izolată din Marib, un guvernorat din pustiu despre care se afirma că ar fi fost locul de naștere al reginei din Saba cu secole în urmă. Omar, fratele mai tânăr al lui Awlaki, urma să-mi aranjeze călătoria până la Marib, dar insistase să mă îmbrac în femeie, cu văl islamic complet, *niqab*, ca să putem trece prin posturile de control. Avusesem îndoieli în privința respectivă, fiind înalt de 1,85 m și cântărind peste 110 kg. Refuzasem oferta, deși șoferul care m-ar fi dus la întâlnirea cu bărbatii aceia căutați pentru activități teroriste era un polițist. Cam așa stăteau lucrurile în Yemen. Mă nemulțumise totuși că absentasem de la o reuniune importantă a liderilor al-Qaeda în Yemen, așa că, peste câteva zile, am pornit împreună cu Fadia în odiseea aceasta spre Shabwah.

După câteva minute am auzit în depărtare vuietul înfundat al unui motor, apoi am zărit faruri și apropierea unui Toyota Land Cruiser plin cu tineri încruntați, înarmați cu automate AK-47. Îmi sosise escorta. Am prins-o pe Fadia de mână. În următoarele momente urma să aflăm dacă lucrurile aveau să meargă foarte prost.

De-a lungul zilei respectasem indicații scurte trimise de Awlaki prin SMS-uri, ca și cum ar fi fost indicii într-o bizară căutare a unei comori. „Ia-o pe drumul acesta, cotește la stânga, spune-le polițiștilor că mergi la Mukalla, pe coastă.”

Era imposibil să pot fi confundat cu un localnic. Fiind un danez mătăhălos, cu păr roșu și barbă lungă, puteam la fel de bine să fiu o formă de viață extraterestră în țara populată de arabi sârmoși, cu piele smeadă. Într-o regiune în care răpirile și rivalitățile tribale, polițiștii belicoși și jihadiștii militanți făceau ca orice călătorie să fie o aventură imprezibilă, apariția unuia ca mine, având alături o yemenită minionă, înghesuiri într-un automobil de închiriat și mergând spre sudul rebel, era – cel puțin – neobișnuită.

Ziua începuse destul de bine. Răcoarea matinală, dinaintea asaltului arșiței, era înviorătoare. Fuseserăm întârziți la primul post de control după ieșirea din Sana'a, cel mai dificil, de altfel. De ce ar fi vrut cineva să părăsească securitatea relativă a capitalei pentru a merge în zonele periculoase din sud? Vorbisem în arabă, ceea ce-i impresiona întotdeauna pe yemeniți, în timp ce Fadia – cu fața și părul acoperite de *niqab* negru – stătea tăcută pe scaunul de alături. Nu întâmplător, din playerul audio al mașinii se auzeau versete din Coran. Le spusese că mergeam în vizită la fratele soției mele, pentru a participa la o nuntă pe coastă și urma să călătorim via Aden – principalul port yemenit de la Marea Arabiei și centrul vieții comerciale.

Polițiștii de la postul de control se chinaseră să-mi descifreze pașaportul. Puțini dintre ei puteau să citească bine în arabă, cu atât mai puțin să înțeleagă alfabetul latin. Credeau că eram turc, poate fiindcă ideea în sine ca un european să traverseze Yemenul era atât de incredibilă. Zâmbetul meu larg și aparenta familiaritate cu împrejurimile fuseseră suficiente pentru ei. Ne-a ajutat și faptul că nu era doar septembrie – o lună pârjolitoare în Arabia – , ci și mijlocul Ramadanului. Bărbații erau vlăguiți de post.

După ce trecuserăm de acel prim post de control, dificultatea a fost să rămânem pe șosea, sau cel puțin să-i împiedicăm pe alții să ne scoată în afara ei. În câteva rânduri am întrezărit camioane sau autobuze ruginite pe fundul unor râpe abrupte. În Yemen, șoselele păreau să-i atragă pe pietonii sinucigași, indiferent dacă erau cămile, câini, vaci sau copii. Când vehiculele goneau spre ei, obișnuiau să se îndrepte direct spre mijlocul drumului.

Culorile dimineții au lăsat loc albului încins al mijlocului după-amiezii, iar eu m-am străduit să rămân concentrat asupra șoselei și a riscurilor călătoriei noastre. În cele din urmă, munții au început să fie înlocuiți de relieful mai jos al coastei – guvernoratul Tehama.

În depărtare se afla Aden, portul care avusese de suferit după prăbușirea Yemenului de Sud și nemiloasa campanie militară purtată de Ali Abdullah Saleh, președintele Yemenului de Nord, pentru unificarea celor două jumătăți ale țării în anii 1990. Cei din sud se considerau neglijați. O mișcare separatistă câștiga susținere, sporind problemele pe care militanții al-Qaeda le puneau guvernului yemenit.

În oglinda retrovizoare a mașinii, munții înghițeau treptat soarele arzător. Am încercat să ocolesc periferiile haotice ale Adenului – să intru pe drumul lung de coastă pe care un alt SMS al lui Awlaki mă instruisese să-l urmez.

Anwar al-Awlaki se trăgea dintr-un trib puternic din muntosul guvernorat Shabwah. Tatăl lui fusese un profesor universitar respectat și ministru în guvernul yemenit, care plecase în SUA cu o bursă Fulbright și avea diplomă Ph.D. de la Universitatea Nebraska. Tânărul Awlaki fusese el însuși conferențiar universitar în Sana'a după ce părăsise Statele Unite în urma evenimentelor din 11 septembrie, îngrijorat (în mod justificat) că era urmărit de FBI. Se întâlnise în California cu doi dintre teroriștii care deturnaseră avioanele, cu câteva luni înainte de atentate, totuși nu exista nicio dovadă că le-ar fi cunoscut planurile.

După șapte ani, peisajul și Awlaki se schimbaseră. Președintele Saleh cerea tot mai disperat ajutorul Statelor Unite și era supus la presiuni considerabile pentru a adopta măsuri mai drastice împotriva simpatizanților al-Qaeda. În septembrie 2008, avusese loc deja un atentat sinucigaș cu bombe asupra ambasadei SUA, în urma căruia muriseră zece persoane, iar deținuți al-Qaeda evadaseră în masă din penitenciare considerate de maximă securitate. Yemen era terenul de recrutare favorit al organizației al-Qaeda – furnizase mulți tineri needucați, care erau trimiși în taberele de instruire al-Qaeda înainte de 11 septembrie. Unii dintre ei deveniseră bodyguardii lui bin Laden, înainte de a fi capturați, pe când fugeau din munții Tora Bora din Afganistan, și expediați la Guantanamo Bay.

Acum, Yemenul era baza pentru AQPA, afiliata al-Qaeda din Yemen, și o destinație principală pentru militanți europeni și americani care visau la jihad. Iar militantismul lui Awlaki se înăsprise. Predicile lui – difuzate în toată lumea pe YouTube – reprezentau un far călăuzitor pentru potențialii jihadiști. În așezările rurale din

Pennsylvania, în apartamentele mici și ticsite din Anglia sau în suburbiile lui Toronto, tineri îi sorbeau toate cuvintele.

Pentru CIA și MI6, Awlaki reprezenta viitorul grupării al-Qaeda. Cunoașterea societăților occidentale, engleza fluentă pe care o vorbea și folosirea rețelelor de socializare reprezentau o amenințare nouă și mai letală decât videoclipurile granuloase și declarațiile ezoterice ale lui bin Laden.

În 2006, Awlaki fusese arestat și acuzat de implicarea într-un nebulos plan de răpire. Fusese închis optsprezece luni în Sana'a, ba chiar fusese vizitat de agenți FBI care doriseră să afle mai multe despre întâlnirile lui cu teroriștii din 11 septembrie. După aceea dispăruse în interiorul vast și aspru al Yemenului.

Iar eu pornisem din Aden spre est, în ultima etapă a călătoriei mele misterioase prin Yemen. Am ajuns la alt post de control rudimentar – două indicatoare de „STOP” ponosite ce flancau o baracă din tablă ondulată care nu făcea decât să focalizeze căldura dogoritoare. Dintr-un punct de vedere, baraca aceasta era o frontieră care marca limita reală a autorității statului. Pe șoseaua care continua în spatele ei, străinii puteau călători numai escortați de soldați, pentru că acelea erau regiuni interzise, bânuite de luptători al-Qaeda și bandiți.

Am repetat povestea cu nunta: că știam ruta spre Mukalla în lungul coastei și că puteam vorbi în arabă. Ni s-a spus că, dacă refuzam protecția, trebuia să ne întoarcem în Aden și să semnăm un document prin care să absolvim autoritățile de orice responsabilitate pentru securitatea noastră.

După o oră, soarele dispăruse, dar razele lui roșii continuau să lumineze amurgul. Am revenit la postul de control, cu documentul în mână, într-un moment în care soldații se pregăteau să întrerupă Ramadanul cu masa cunoscută ca *iftar*. Puțin le păsa ce avea să se întâmple cu europeanul nebun și tăcuta lui soție yemenită.

Coasta de sud a Yemenului putea fi o destinație perfectă de vacanță: plaje nesfârșite de nisip moale, ape calde, condiții superbe pentru pescuit. Era neatinsă, însă din păcate de neatins, periferia unui stat în declin, întreruptă doar de orașele de coastă murdare, ca Zinjibar, unde bolțari risipiți aminteau de proiecte neterminate sau nici măcar începute.

Pe măsură ce am înaintat, scăpați de ultima barieră, moralul ne-a crescut. Mă simțeam încărcat de adrenalină.